

RIKSDAGENS
TRAFIKUTSKOTTHelsingfors
den 14 juni 1994
Utlåtande nr 4*Till Lagutskottet*

Trafikutskottet har i enlighet med riksdagens beslut av den 12 april 1994 avgett ett utlåtande till lagutskottet om regeringens proposition nr 22 med förslag till lagstiftning om teleavlyssning och teleövervakning samt teknisk observation.

Med anledning av ärendet har utskottet hört lagstiftningsdirektören Jan Törnqvist vid justitieministeriet, avdelningschefen Vesa Palonen vid trafikministeriet, polisdirektören Seppo Nevala vid inrikesministeriets polisavdelning, överdirektören Reijo Svensson och direktören Eero Reijonen vid Teleförvaltningscentralen, dataombudsmannen Jorma Kuopus, överkommissarien Tuomo Koho vid Centralkriminalpolisen, direktören Jorma Koivumaa vid Telecom Finland Ab och vicehäradshövdingen Risto Ikäheimo vid Telefonföreningarnas Förbund rf.

Trafikutskottet har granskat ärendet beträffande sitt eget förvaltningsområde. Till denna del anför utskottet följande såsom sitt utlåtande.

Regeringens proposition

I propositionen föreslås att telefonavlyssning och annan teleavlyssning skall kunna företas vid förundersökning av vissa grova brott. Regeringen föreslår att regleringen av teleövervakningen skall justeras.

Med teleövervakning avses att s.k. identifieringsuppgifter inhämtas om teledokument. Teleövervakning skall kunna företas när undersökningen gäller brott för vilka det lindrigaste straffet är fängelse i fyra månader och vid vissa andra brott som särskilt nämns i lagen, bl.a. narkotikabrott.

Teleavlyssning och teleövervakning av en för brott misstänkts teleanslutning skall alltid kräva tillstånd av domstol.

Reformen skall huvudsakligen genomföras genom ändringar i tvångsmedelslagen. Dessut-

om skall förundersökningslagen, lagen om offentlighet vid rättegång och telelagen ändras.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

Utskottets ställningstaganden

Teleavlyssning. Enligt trafikutskottets uppfattning är det i den föreslagna lagstiftningen särskilt fråga om en samordning av polisens befogenheter och medborgarnas rättigheter. De föreslagna ändringarna är väsentliga med tanke på nuläget. Enligt trafikutskottets uppfattning kan utredning av grova brott betraktas som ett sådant samhällseligt sett viktigt mål som kan berättiga till avsteg från telefonhemligheten.

Trafikutskottet är medvetet om att möjligheterna att utnyttja telefonavlyssning vid brottsutredning kan minska på grund av den allt snabbare tekniska utvecklingen inom teleområdet, eftersom telefonavlyssning kan hindras med hjälp av de nya teletjänsterna och tekniska arrangemang. Internationella erfarenheter visar emellertid att en så stor del av avlyssningsfallen har varit betydelsefulla för förundersökningar att det är motiverat att i vår lagstiftning om tvångsmedel stadga om rätt till telefonavlyssning och annan teleavlyssning.

Det bör alltid säkerställas att teleavlyssning anordnas tekniskt korrekt. Teleinrättningarna har den nyaste sakkunskapen inom teleområdet. Trafikutskottet finner det nödvändigt att en teleinrättning med telekoncession alltid deltar då teleavlyssningskopplingar görs. Teleinrättningarnas personal får dock inte anlitas för annat än tekniska prestationer och deras rättssäkerhet bör ordnas på behörigt sätt.

Teleövervakning. Förslaget till teleövervakning är en betydligt mindre reform. Till denna del är det närmast fråga om att redan existerande

stadganden tas in i tvångsmedelslagen. Trafikutskottet konstaterade redan tidigare då det behandlade regeringens proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om telekommunikation (RP 227/1991 rd och TrUB 2/1992 rd) att de i propositionen föreslagna tvångsmedlen i lagsystematiskt hänseende bättre passar in i annan lagstiftning. Trafikutskottet anser att den föreslagna lagstiftningen till denna del är lagtekniskt motiverad.

Trafikutskottet påpekar att telekonsumenterna bör få större rätt att få tillgång till identifieringsuppgifter om teletrafiken. Enligt gällande lag behöver inte specificerade uppgifter om en anslutning av vilka nummeruppgifter om de mottagande anslutningarna framgår fullständigt överlåtas till den som anlitar teletjänster.

Okynnessamtal. Trafikutskottet fäster ytterligare uppmärksamhet vid en detalj, nämligen hur man skall förfara vid telefonterror om en teleanslutning inte tillhör målsäganden vid ett brott. Enligt 29 § 2 mom. 1 punkten i den föreslagna lagen skall det gå att få identifieringsuppgifter endast om teleförbindelser som kopplats till "målsägandens teleanslutning". Stadgandets ordalydelse täcker sålunda inte det fall att anslutningen inte tillhör offret för ett telefonterrorbrott, dvs. målsäganden (24:3 a). Vederbörande stadgande i telelagen kan korrigeras t.ex. på följande sätt, 29 § 2 mom.:

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Saapunki, vice ordföranden Kasurinen samt medlemmarna Antvuori, Hassi, Karhunen,

"Polisen har utan hinder av den tystnadsplikt som stadgas i 1 mom. rätt att med teleanslutningsinnehavarens samtycke få

1) identifieringsuppgifter om teleförbindelser som kopplats till en teleanslutning när uppgifterna behövs för utredning av ett brott som nämns i 24 kap. 3 a § strafflagen och

(2 punkten såsom i regeringens proposition)"

Jämfört med nuläget är det en förändring att det för utlämnande av identifieringsuppgifter krävs samtycke av teleanslutningens innehavare, om anslutningen är i någon annans besittning än den som är offer för telefonterror.

Trafikutskottet förutsätter att regeringen noggrant följer upp hur lagstiftningen tillämpas och omedelbart vidtar åtgärder om det i praktiken uppstår problem, särskilt med utomståendes rättskydd.

På basis av det ovan sagda anför trafikutskottet vördsamt

att lagutskottet bör beakta det som anförs i detta utlåtande när det utarbetar sitt betänkande.

Kohijoki, Lahikainen, M. Laukkanen, Mölsä, Renlund, Rossi och Rönholm.

Avvikande åsikt

Jag förhåller mig kritiskt till regeringens proposition med förslag till lagstiftning om teleavlyssning och teleövervakning samt teknisk observation.

Riksdagen har redan tidigare sagt ja till att teleövervakning tillämpas vid utredning av vissa brott. I och med att teleavlyssning och teknisk observation fogas till polisens befogenheter får polisen betydligt större rättigheter att använda

utredningsmetoder som kränker medborgarnas integritet såväl i fråga om dem som är misstänkta för brott som framför allt i fråga om de utomstående som har att göra med de misstänkta.

Trafikutskottet borde i sitt utlåtande åtminstone ha föreslagit en precisering av stadgandena om förutsättningarna för och kontroll av teleavlyssning och teleövervakning samt teknisk observation.

Propositionen bör skärpas och preciseras åtminstone på följande punkter:

1) Det bör inrättas en särskild av polisen oberoende övervakningsnämnd eller något annat liknande organ för att kontrollera hur teleavlyssning och teleövervakning samt teknisk observation bedrivs på olika håll i landet och hur utomståendes integritetsskydd hanteras.

2) Teleövervakningen bör begränsas till att gälla brott i fråga om vilka minimipåföljden är minst fängelse i sex månader.

3) Det är skäl att höja sannolikhetsgraden i fråga om misstanke för brott jämfört med propo-

sitionen åtminstone då det gäller högförräderi. Alternativt kunde strafflagen avfattas så att medlemskap i en förening som anses vara revolutionär, information om dess verksamhet eller deltagande i en sådan förenings möten inte betraktas som brott.

4) I 13 § i propositionen ingår bestämmelser om förstöring av upptagningar som erhållits genom teleavlyssning eller teknisk avlyssning och som inte behövs för utredning av ett brott. Motsvarande bestämmelse bör fogas till lagtexten också då det gäller förstöring av annat material som gäller utomstående.

Helsingfors den 14 juni 1994

Satu Hassi

